

Секція 5

Облік, аудит і оподаткування господарської діяльності

ПРО ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ АУДИТ

Козлова Є.Г.

*Науковий керівник: Ковальова Т.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Вперше поняття державний аудит було вжито під час створення Бюджетного кодексу України. Зокрема, у статті 26 Бюджетного кодексу України визначено, що аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ здійснюється Рахунковою палатою — в частині контролю за використанням коштів державного бюджету; Головним контрольно-ревізійним управлінням – відповідно до його повноважень, визначених законом [2].

Фінансовий аудит на сьогодні є одним з головних завдань Рахункової палати України. Загалом, він прогнозує дослідження фінансової звітності, систем внутрішнього контролю та аудиту тощо, наприклад:

- аудит фінансових систем та операцій з метою оцінки їх відповідності чинним законодавчим та нормативним актам;
- свідченням змісту та порядку подання фінансової звітності державними відомствами, що охоплює в собі перевірку та оцінку фінансової документації та фінансової звітності й, в разі потреби, робить певні висновки з приводу фінансових звітів.

Система державного фінансового аудиту, що здійснює Рахункова палата, функціонує в Україні за відсутності конкретного закону, який встановив би суб'єкти та об'єкти державного фінансового аудиту.

Фінансовий аудит та аудит ефективності відрізняються постановкою завдань, предметами й методами проведення перевірок, а також оформленням їх результатів у звітах. Завданнями фінансового аудиту є визначення правильності ведення, повноти обліку та звітності доходів та витрат у межах виконання державного бюджету, а також законності і цільового використання бюджетних коштів. Завданнями аудиту ефективності є визначення економності, продуктивності і результативності використання державних коштів. Тобто, при проведенні аудиту ефективності основна увага приділяється оцінці різних аспектів результатів використання державних коштів їх одержувачами: міністерствами, відомствами, організаціями і підприємствами. Якщо предметом фінансового аудиту є фінансові документи і звітність об'єкта, що перевіряється, які характеризують правомірність використання державних коштів, то предметом аудиту ефективності є діяльність об'єкта, що перевіряється, щодо використання державних коштів при виконанні покладених на нього функцій, завдань і здійсненні програм.

Найбільш розповсюдженими фінансовими порушеннями, наслідком яких стали втрати ресурсів (недоотримані доходи, незаконні, нецільові витрати та недостачі), були: реалізація суб'єктами господарювання товарів, робіт чи послуг (крім користування, оренди) безоплатно або за заниженими цінами – понад 533,4 млн грн; списання коштів на видатки/витрати без отримання товарів, робіт чи послуг або в обсягах, вищих від їх фактичної вартості – майже 445,3 млн грн; незаконні витрати внаслідок оплати завищеної вартості виконаних робіт та/або наданих послуг, а також завищення кількості чи вартості придбаних товарів – понад 321,9 млн грн; ненарахування і неперерахування (неповне перерахування) надходжень до загального та спеціального фондів бюджету (крім спецфонду бюджетних установ) – 249,0 млн грн; проведення незаконних (зайвих) виплат заробітної плати – понад 110,9 млн грн; а також інші [1, с. 2-3].

Задля забезпечення дієвості, результативності та ефективності заходів державного фінансового контролю органами Держаудитслужби вжито комплексних заходів протягом 2016-2018 років, зокрема:

- з метою мінімізації впливу на діяльність підконтрольних об'єктів, водночас враховуючи найвагоміші можливі фінансові ризики зловживань з фінансово-бюджетними ресурсами, триває тенденція до зменшення кількості проведених заходів державного фінансового контролю – з 2,7 тисяч у 2016 році до майже 2,0 тисяч у 2018 році, тобто у 1,3 рази [1, с. 5];

- в умовах реформування системи державного фінансового контролю та, відповідно, акцентування основної уваги на попередженні та недопущенні порушень у фінансовій сфері продовжується зростання частки аудитів у загальній кількості заходів контролю з 4,9 % до 19,2 % [1, с. 6];

- водночас кількісне значення таких заходів контролю (аудитів) збільшилось втричі (до 382) [1, с. 8];

- результативність ревізій та перевірок зросла майже на 16%: якщо за 2017 рік обсяг виявлених такими заходами втрат ресурсів у середньому на один перевірений об'єкт становив понад 1,2 млн грн, то за 2018 рік – майже 1,5 млн грн. [1, с. 9].

Тобто, внаслідок застосування дієвих заходів щодо відшкодування та повернення завданих державі втрат за підсумками 2016-2018 років загальна ефективність роботи органів державного фінансового контролю в частині співвідношення обсягів відшкодованих втрат бюджетних коштів у порівнянні з видатками на їх утримання становила 129,2 % [1, с. 48]. Оцінка діяльності хоча зростає з кожним роком, але для забезпечення європейського рівня потрібно нарощувати швидкість та ефективність роботи державної аудиторської служби.

Література:

1. Публічний звіт про діяльність Державної аудиторської служби України за 2018 рік: звіт. Державна аудиторська служба України. URL: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=146550>.

2. Особливості проведення державного фінансового аудиту органами державного управління в Україні. *Навчальні матеріали онлайн*. URL: https://pidruchniki.com/81893/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/osoblivosti_provedenny_a_derzhavnogo_finansovogo_auditu_organami_derzhavnogo_upravlinnya_ukrayini.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РИЗИКУ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ

Колісник В.В.

*Науковий керівник: Болдовська К.П., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Однією з найважливіших задач управління кредитним портфелем фінансової установи є визначення ступеня його ризикованості для розробки рекомендацій та застосування відповідного інструментарію щодо мінімізації ризику.

За сучасних умов глобальної нестабільності і поширення кризових явищ в економіці на кредитоспроможності позичальника негативно позначається безліч чинників, що своєю чергою, призводить до підвищення кредитного ризику установи-кредитора.

Середній рівень сукупного ризику кредитного портфеля банку пропонується визначати як середньозважену ризиків його складових (окремих кредитних угод).

Оцінку ризику окремої кредитної угоди пропонується ідентифікувати із середнім значенням коефіцієнту фінансового ризику позичальника за розглядуваний період його кредитної історії, який традиційно обчислюють як відношення зобов'язань підприємства-позичальника до його власного капіталу.

Такий вибір пояснюємо тим, що коефіцієнт фінансового ризику вважається одним з основних показників оцінки фінансового стану позичальника, індикатором його залежності від кредиторів, адже має чітке й зрозуміле економічне тлумачення, показуючи, скільки зобов'язань позичальника припадає на одну гривню його власного капіталу (тобто чи достатньо у позичальника власного капіталу на випадок вимоги кредиторів розрахуватись за всіма боргами одночасно), і, як наслідок, – недискусійне нормативне значення (менше за одиницю, що вказує на достатність у підприємства власних коштів у разі настання названих подій).

Як оцінку міри ризикованості за кожною кредитною угодою пропонується використовувати стандартне відхилення значень коефіцієнту фінансового ризику, що обчислюється за кварталною фінансовою звітністю позичальника за останні п'ять років.

З огляду на зроблені припущення, міру ризикованості кредитного портфеля пропонується визначати як середньозважену величину мір ризикованості за кожною кредитною угодою, де вагами виступають частки розмірів кредитних угод у загальній сумі кредитного портфеля.